

LITERATORUL

Apare Duminica

— Duminică, 30 Martie 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunțurile: pe pagina 15 și 16 linia 30

Scrisorile nefrancate se refuză.

Administrația Str. Stirbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: — Accente Intime, poezie de A. A. Macedonski, — Apollo și Mercur — Timon —
 Povești către scriitorii tineri — Revista teatrală de B. Florescu, — Bătrânul de C. C. Pleșoianu —
 Născuire de T. M. Stoicescu. — Dorința de Ioan N. Polychroniade. — Noaptea Romane de Conte A.
 Verri, traducere de Petru Opran.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Accente Intime¹⁾

n zilele aceste când inima expiră.

Când egoizmu 'n aer ca molimă planează,
 Când florile simțirii din pepturi se retează,
 Când bunul traiu e ținta la care se aspiră,
 Când ori-ce este nobil ne lasă reci și muși,
 Când fruntea 'și-o ridică toți oamenii căzuți,
 De ce nu e putință s'adormi pe ne-aseptate
 Și tocmai peste-un secol, ne'mbătrânit d'etate
 Se te deșepti prin farmec la viață și lumină
 Călcând într'un nou secol pe-a vechinului ruină!

Nu plâng pe-o soartă crudă ce 'n veci mă urmărește:
 O inimă ce simte o dată să zdrobește!...
 De mic Fatalitatea în cartea ei m'a 'nscris
 Și trec prin astă lume cum trece un proseris,
 Dér plâng că nu văd cerul ce 'n ochi să oglindesc
 Prin ochiul Omenirii la inimo transmis!

1) Iată o poezie pe care de două ori ne-a refuzat-o d. Macedonski, fiind că este, cu drept cuvânt, în contra poezii intime de care s'a făcut atât abus. I-am luat-o din hârtii și o publicăm, chiar de s'ar supăra. Voim să arătăm că genul intim și personal nu poate trăi prin lacrimioare ci numai cu însuflețirea unui sentiment superior.

Da câte ori în taină creând o lume 'ntreagă
 Distrug pe cea reală, rup lanțul ce mă leagă
 Și pentru alte zile mă simt că sunt născut:
 Familii, țări, fruntarii, le șerg prin cugetare
 Și ridicând pe tronuri familia cea mare
 În patriă comună ved globul prefăcut!

Simțiri mici și înguste din epocile noastre
 Destule generații în scutecele voastre
 Le-ați înfășat și ele tot prunca au rămas:
 Al secolului nostru cu secolul din urmă
 Voi sunteți compromisul spre-a face un nou pas;..
 Făcutu-l-ați? . răspundeți, căci secolul se curmă
 Și celă-l-alt de-acuma ridică al său glas!

Ah! Inima de lacrimi mi-o simt atât de pliuă;...
 În locu-vă, răspunsul, sunt ele care 'l dau!
 Mai mult ca tot d'auna povara ne înclină
 Și se refuză pâine acelor care n'au!
 Mai mult ca tot d'auna pământu-acesta mare
 Nu poate să hrănească pe toți căți a născut,
 Mai mult ca tot d'auna, nimic e-o cugetare
 Și o frunză o poetul de crivete bătut!
 Sărăcuț și bogatul n'au loc l'aceiași masă
 Și aceiaș atmosferă pe univers apasă,
 Schimbarea nu există de cât în proceduri;
 De sunt zimbiri pe buza în suflete sunt urți;
 Disprețul covârșește pe-acela ce nu știe
 Că lumea e o casă de joc de stostărie
 În care se despoaie prin ori și ce mijloc
 Și că să 'ngăduiește să aibă prin pozunare
 Cărți bine măsluite spre-a face bancul mare
 Destul să nu te prindă vr'un altul mai escroc!

Eu nu visasem lumea de sigur precum este
 Și când mă deșept astăzi și o ved fără de veste
 Imi vine câte-o dată să mă ascund, să fug,
 Său singur, fără milă, smintit, să mă distrug,
 Să nu mai ved lumina din cerul plin de soare,
 Și haiaa vieții 'n sdrențe s'o lapăd la picioare!

Sărmanii copii ce încă la sin de scumpe mame
 Zimbiri acestui soare, născintorii de lume,
 Voi cari-aveți un suflet umplut de bunătate
 Și care-aveți să pierdeți acea virginitate
 De cugete-surite din inimă inocente,
 Ne 'nter gătorei încă de-aceste lungi lamente.

Cu frunți mult mai senine c'âl cerului azur,
 Cu suflete curate ca focul cel mai pur,
 De o ș'a voastră soartă ea s'î intrăți ca mino
 În cerul unu' haos de inimă în ruine,
 Închideți ochii voștri;... Muriți; nu mai intrați:
 Veniți curăți în lume ieșiți din ea curăți!

Ce?... Plânsul mă înecă și nu măi am putere
 Să 'nbișese în mine accentul de durere
 Când numele m'ascultă c'o tristă 'neremenire
 Privindu-și copilași cu inima 'n privire!
 Ce?... Dragile ființe s'î moară?... Înapoi!
 Morți tu, poete scarbăd cu drojdii amărite
 Din care porneșel lumii neîmpăcat război!

Să mor!.. Zile mele sunt astăzi hotărâte...
 Nenorocite mume, e prea târziu să mor!
 Dăr dac'acea femeie ce 'n pântecile sale,
 În zilele'i frumoase de glori'i triumfale
 Când supunea destinul c'un zîmbet răpitor,
 Ursi'a-a fost să poarte pe bietul visător,
 O! dac'acea femeie ar fi putut să șeie
 Ce soartă pregătindu-și îmi pregătesce mie,
 Nu ar fi fost mai bine cu mâini ne'ndurătoare
 Să mă omoare 'ndată ș'apoi să se omoare!

Societate crudă, acuzătoare vecinic,
 Sunt mulți care lumina cerând'o l'al t'eu sfesnic
 S'au ars, ș'ale lor inimă ca nișce urne sfinte
 Păstrează-abia cenușa din mi' de simțiminte,
 Sunt mulți care 'n mijlocu-'i 'și-aduseră junceța
 Ca să 'i improspăteze cu d'ensa bătrânețe;
 Tu, absorbind de grabă prinoasele pe r'end
 Te-ai folosit de ele și i-ai privit căzând
 Și 'n loc ca să 'ntinzi mâna victimelor simțirii
 Ai ris. — Fatale timpuri! Când plânsul nu excită
 De cât risul ironic s'eu mila ipocrită,
 Asupra-vă: Plancez blestemul Omenirii!

Al. A. Macedonski.

1880 Martie, București.

APOLLO ȘI MERCUR

La apusul soarelui, Apollo, divinul păstor, lăsându-și boii liberi în pășune, se aședase la umbra unui stejar, meditănd se vede la versuri. Găsea plăcere în odihnă; molatec el se trânti, a lene, pînă când cu încetul simți că-l fură somnul. Atunci sburdalnicul hăeat pe care Maia l'a născut, băețoiul care a știut, furând din glumă și ascundînd cu istețime ori ce a vrut, să-și bată joc și de zei și de zeițele cerului, băețul, vedînd pe păstorul adormit, începu a rîde de el: „Ce poamă de păstor! ce om bun! el nu știe a se teme de hoști; a uitat de stăpîn; ce mutră va face când i va da acesta biciurile ce merită. Uite-l cum doarme! nu vei rîde când te vei scula. Nemernicule, plăcutului tău somn îți voi pune un trist capăt. Ți predic mîhnire la drum. O ce nebun! cât voi rîde când deșteptându-se cu o privire nesigură încă, va cerceta toată câmpia, și în van și va căuta boi prin pășune. De taurii săi cu coarnele frumoase nici umbră nu va găsi.“ Zise, și se apropiă încet de păstorul cel fără grijă. Dér pe când se uită la cel ce doarme, recunoasce pe al său frate, și abea și reține rîsul ce-l apucă. Festa e și mai bună, căci deja se gîndește să-și fure chiar tésca plină de săgeți. Fără a mai sta, băețul răpește săgețile: un copil fără putere ține în a sea mîna armele care fură atât de fatale Niobei; el se grăbește a ascunde repede tauri. Pe când gonește turma, étă că lovește aerul c'un lung muget o junică din cele răpitate. Turma căreia i place să retăcească pe munți aude și repetă acest muget: pădurea resună d'un lung murmur. De o dată păstorul sare drept în picioare; dar în van cercetăsă cu ochii toată câmpia, și chiar pădurele. Nici un bou nu se vede. Dar ca din întîmplare, în umbra unui vechiu stejar, în tufișul cel negru, zărește un copilaș. Pe obraz necredința i este scrisă și pe frunte violența. Înțelege Apollo că este hoțul său. Iute și cată repede sale săgeți și arcu cel îndoit; abea și poate ține rîsul: va înfricoșa pe inamic. Săgeți? nici una nu-i. Teasca? o găsește ușoară și goală. Mânia îl coprînde, și plin de supărare, strigă copilului cu o vece amenințătoare: „Tălharule, acum iute să mi dai taurii și junicile ce-mi ai răpit, și săgețile, de nu, copile, va fi rau de niciea tea.“ Abea vorbi, și copilașul, coprîns de mare groază, în-

cepe a se ruga cu o voce tremurândă, căci știe care e puterea fratelui său. I vorbește dulce, 'l cheamă al său frate, 'l dă înapoi arcul, taurii și repedele-I săgeți: luând pe copil de ureche, atunci rise Apollo.

B. Florescu.

Nălucire

Era o dimineață, de-acelea ce ne lasă,
Adese-ori, în suflet frumoase amintiri;
Un timp de reverie, când noă nu ne pasă
De orele pierdute, de tristele gândiri.
Pe câmpuri diamante de rouă irizată
Luceau formând reflecte cu stelele din cer;
Zimbește Aurora, iar soarele se-arată
Și stelele și roua se-aprind, se sting și per!!
În vremea 'mpovărată de-a lumii idealuri
Sbură, pe nesimțite, spre-a veacurilor maluri;
Sburam și eu cu densa, sburam spre infinit,
Pătruns adânc în suflet d'un dor nemărginit.

Din firele de iarbă, din foile tăcute,
Ți-nesc idei mărețe dar toate 'n ceruri sbor
Căci nimeni nu se-oprește printr'aste locuri mute,
Să scoată frumusețea din chiar uritul lor.
Al Nimeni nu răspunde l'a paserei cântare,
La freamățul dumbravei, l'al riului murmur:
Poetul este-o umbră, un vis, o cugetare,
Privirea 'l se 'mpreună cu limpedele-azur!..

Prin aer își ia șborul concerte prelungite:
O voce le răspunde „Opriti-vă sunt eu!”
Un șgomot se aude prin stâncile-amuțite,
O Umbră îmi șoptește: „Ah! Vin pe sinul meu!”
Printr'astă fecerie, perduta-mi cugetare
Îmi pare că se 'nalță mai sus de Empireu....
În peptu-mi se îngână o tainică vibrație
Iar umbra îmi șoptește: „Ah! Vin pe sinul meu!”

Mă 'ncerc s'o iaă în brațe, dar umbra pere 'n umbră,
 Tabloul din 'nainte-măi dispere 'ntr'un abis:
 Iar ziua se preface în noaptea cea mai sumbră...
 În van mai cât în juru-măi... În van... Era un vis!..

I. M. Stoenescu.

TIMON¹⁾

Sunt unele nume care par neperitoare, și mărindu-se din ce în ce în lumea intelectuală, fac să fie uitat omul care le-a ilustrat. Ce știm de adevăratul Timon? Mai nimic, dar caracterul acestui Athenian a atras atențiunea lui Plutach, a lui Lucian, a lui Libanius. Strania figură a lui Timon captivase indestul pe satiricul autor al Dialogurilor Morților pentru ca să mărească în favoarea lui cadrul ordinar al dialogului său. Autorul grec a rămas însă fidel sobrietății și măsurii grecești.

Shakspeare în Anglia, Boyardot în Franția au pus această figură pe scenă, și La Bruyère a introdus-o în caracterele sêle. Timon a devenit de atunci unul din sinonimele vorbeii misantrop, și sub acest nume a publicat, sub domnia lui Ludovic-Philipp, D-l de Cormenin faimoasa sa "seriere: Le livre des orateurs.

Shakspeare a urmat nu pe Lucian ci pe Plutarchă. Primele încercări ale lui Shakspeare fuseseră Titus Andronicus, Pericles, Trilogia lui Henric VI, Confusiunile și Răutăcioasa supusă. În Henric VI el se imprumută adesea de la Marlowe, și a fost pentru aceasta atacat de actorul Greene care făcu în contra lui o satiră, în care 'l numește Shake scene (strică scena) al Angliei. În aceste încercări, marile autor engles este de tot supus influinței italiană, manieci de a face spirit și de a fugi de natură, marianismului care de altă parte amenința de a împiedica dezvoltarea geniului frances, și fusese introdus în Anglia de Lilly sub numele de eufism. Tot sub această influință era Shakspeare când a scris sonetele sêle, și poemele Venerea și Adonis, și Lucreția. Dar pe cât înaintă în etate și în conștiința talentului său, pe atât Shakspeare se feri din ce în ce mai mult de această școală falșă. S'a observat că de la 1591 pênă la 1601 Shakspeare a scris mai mult comedii, iar că operele sale cele grave sunt posteroare acestei date. Spiritul său pare chiar să fi fost foarte sumbru în acesti ani, probabil că din cauza disgrăției protectorului său, lord Southampton. De atunci datează și Coriolan, în care se pot surprinde unele accente care ar trăda starea spiritului său și Hamlet (1604), și Timon. Dar o altă cauză a schimbării lui Shakspeare, schimbare dato-

¹⁾ Incepem ađi analiza capurilor d'operă ale lui Shakspeare Timon se termină în numărul 12. În al 13-lea, vom publica o pagină de George Sand despre Hamlet, pe care o vom combate în numărul al 14-lea, împreună cu următorul articol al d-lui Damé despre modul cum a conceput Salvini rolul lui Hamlet.

rită în parte și etății) fu influința lui Montaigne, a cărua carte, *les Essais*, fu tradusă pe la 1603 în limba engleză de Italianul Giovanni Florio. Se conservă în Museul britanic exemplarul ce a aparținut lui Shakspeare cu semnătura sa și data de 1603. Această lectură fu eminentă utilă lui Shakspeare: Montaigne 'l învăță a gândi și Shakspeare fu natural atras spre antichitate. Plutarchul, despre care Henric IV dicea că 'l suride ca ceva în veșt nou și fraged (d'une fraîche nouveauté), era adorat de Montaigne. „Serierile lui Plutarchul 'l descoperă indestul, dice Montaigne, acelui care știe să le guste, și cred că 'l cunosc pînă în suflet; aș dori însă să avem ceva memorii asupra vieții lui.“

Această admirațiune a lui Montaigne a trebuit să atragă pe Shakspeare, care câtă să fi citit pe Plutarchul în traducție. Precum în *Hamlet*, *Othello*, *Coriolan* Shakspeare s'a imprumutat adesea de la Montaigne, tot așa s'a inspirat de Plutarchul, din care a tras *Coriolan*, *Antoni* și *Cleopatra*, *Timon*, *Iulie Cesare*. Shakspeare însă n'a ghicit nici o dată moravurile romane nici ale Grecilor.

D-l Guizot laudă modul cu care e condusă piesa intitulată *Timon*. Este în adevăr una din cele mai simple de pe teatrul englez, dar este tot teatrul englez, cu fantesistele sale invențiuni și cu caracterul său de extremă libertate și chiar de licență. Shakspeare introduce în acțiunea dramatică două persoane pe care le-a tras din Plutarchul, pe *Apemandus* cynicul și pe *Alcibiade*, și inventează altele, pe *Lucius*, pe *Lucullul*, etc., nume romane pe care ne mirăm să le vedem în *Athens*.

Lucian nu lua pe *Timon* de cât în a doua jumătate a vieții sale, atunci când urășce deja genul omenească. Printre o vedere de geniu, Shakspeare ne arată pe *Timon* la începutul acțiunii fericit, avut, iubind pe oamenii. El mărește ast-fel cadrul său, și trage ast-fel un efect imens din chiar schimbarea caracterului lui *Timon*.

Să ne grăbim de a zice că Shakspeare a făcut din *Timon* mai mult un Englez de cât un Grec. Fericit, el cheltuiește ca un lord. Când vine nenorocirea, oare am schimba ideea ce ne dă autorul despre eroul său dacă am numi *spleen* *misanthropia* sa. Exagerațiunea simțimenturilor este constantă și între ambii *Timoni* este aceeași diferență ce există între *Oedipe* și regele *Lear*. Numeroșii clienți care se grămădesc în casa avutului *Timon*, și care nu constituie un obicei grecesc, 'l fac să semene cu un lord, cu un *Warwick* democrat, cu unul din acei nobili venețiani căror *Arioste* prezintă versurile sale, și marii pictori ai Italiei ale lor capuri-d'operă. Într'adevăr piesa engleză începe prin curtea ce un poet și un pictor fac favoritului poporului. Se poate compara această scenă cu prima din *Le Bourgeois Gentilhomme*, și se va recunoaște că dacă *Molière* este mai vesel, autorul englez este mai filosofic prin considerațiunile asupra artei ce sunt expuse de persoanele în scenă. După aceștia vin senatorii, curtea e complectă; nu lipsește nici chiar curtesana. *Timon* intră ca un triumfător, în sgomotul fanfarelor. Este fericit, crezător, ilusionat; se bucură de fericirea sa și ar vrea să vază toată

1) În 1600, Shakspeare avea 36 de ani.

lumea fericită. „Aș vrea să împart regate amicilor mei.“ Curioasă dorință la gura unui cetățean athenian, care ănsă ne arată bine ideea lui Timon. Masa e pusă și Timon, îmbătat de concertul laudelor, dă la toți daruri: „Da, esclamă el, am dorit adesea să fiu mai sărac“, ca să se poată adică arăta devotamentul amicilor săi. Un autor modern, D-l Ponsard, ne arată asemenea în *Onoarea și Banii*, pe Georgie plin de încredere și de credulitate pînă la începutul piesei, pînă când se vie ruina; atunci amicii și iau sborul, dar Timon și Georgie diferă mult unul de altul: primul, din amorul său pentru oameni, cade în ura în contra lor, pe când al doilea, în al cărui caracter nu trebuie căutate ideile de filantropie și mi-santhropie care compun pe al lui Timon, nu desperă, ci găsește în muncă mijlocul de a nu avea trebuință de o lume pe care o desprețuește.

În mijlocul concertului de laude ce se aridică împrejurul lui Timon, se aude o voce discordantă, aceea a cynicului Apemandus, un fel de Falstaff gâlcevitor, ~~ce~~ nemulțumit sistematic, care neputînd resimți simțimintele cele nobile, nici ~~nu~~ le înțelege; pisma 'l roade, și persoana lui ne inspiră desgust. Mărătura sa, ~~de~~ de dispreț, nu seamănă în nimic cu isbuenirile indignațiunii lui Alceste, ~~care~~ care nu sunt alt-ceva de cât exagerațiunea virtuții. Apemandus e mândru de virtutea sa și egoist. Se roagă la zei dar numai pentru dînsul.

Aleibiade în autorul englez nu este cel istoric. Violan l istoria, Shakespeare 'l face sărac, și ni'l prezintă ca un ostaș semeț și trufaș, îngâmfat de rolul și de gloria sa. El zice senatorilor: „Ostașii ca și zei nu trebuie să sufere să fie ofensați.“ Acest tot umflat nu este Grec ci Spaniol.

Cupidone, conducînd corarii, vine să termine sărbătoarea, să încunună gloria lui Timon.

La actul al doilea, încep nenorocirile: o droac de creditorii necăjesc pe bunul Flavius, intendentul lui Timon. Flavius caută în van scîpare la amicii lui Timon. Apemandus și nebunul vin să asiste la ruina lui Timon.

Nebunul, persoană care în misterul era însărcinată să zică spectatorilor adevăruri une-ori plăcute, adesea amare, și pe care Veronesul Pa introdus în Santa-Cina, se găsea la curtea regilor pînă în secolul al XVII-lea. Chicot sub Enric III, Triboulet sub Francisc I, Engoulvent și l'Angeli sub Henric IV sunt cei din urmă.

Timon află în fine ruina sa, dar nu pierde speranța: speră în amicii săi și îmbărbătează pe servitorul său. „Sunt avut în amicii“, și nu vrea să creadă că Flavius s'a adresat deja în van la dînsii. Trece toți sub ochii noștri, acești falși amicii, în al treilea act pe care 'l putem numi chemarea amicilor. Ventidius a fost tras din închisoare de Timon. De sigur nu va uita această bine-facere. A nitat'o. Lucullus vrea să pară om bun la inimă și încearcă să pue ceva monedă în mîna bătrînului Flavius, care o aruncă indignat: „Nu ești de cât un prost ca și stăpînul teu.“ Lucius ar veni în ajutorul lui Timon, dar și-a căpăturat o moșie, și n'are pentru moment bani disponibili. Sempronius se supără că ~~nu~~ s'aș a-

dresat Anteu la el.* Cel ce-mi vatamă onoarea nu va vedea banii mei. — Măria
Tea ești un admirabil nemernic.* i răspunde servitorul. Autorul ne arată ast-fel
o varietate de ipocriși și virtutea nu este urmată de cât de oamenii din clasa cea
mai infimă.

B. Florescu.

(Va urma)

Unui bătrân

(la ziua aniversară)

Bătrân! din pletele-ți albite
Es două vremi deosebite:
Pe frunte, iarna mult amară
Și 'n sin, frumoasa primăvară;

Bătrân! tu ai umblat pe drumul
Pe care umblu... și din fumul
Atâtor visuri și simțiri.
Ti-au rămas numai suvenirii...

Dar e destul în bătrânețe
Un vis frumos de tinerețe,
Care-ți șoptește lin... ușor
De focul primului amor.

Și când în lupta de Titan
Văduși trecând șai-zeci de ani,
Ferice dacă zici în tine:
„Cât am trăit, am făcut bine“

C. C. Pleșoianu.

București 1880 Martie 9.

NOPTILE ROMANE¹⁾
DE
CONTELE ALEXANDRO VERRI

PARTEA ANTEIA
LA MORMENTUL SCIPIONILOR

NOAPTEA ANTEIA
PRECUVÎNTARE

Ocaziunea operăi

De când am deschis și-am răsfoit cărțile celor antici, recuoscuî că mărirea stilului lor nu era mai pe jos de a întreprinderilor lor și fui pătruns de atâta uimire, în cât 'mî rămase mințea așintită la acele secole. Intre națiunile antice însă, cea Romană le întrece pe toate, ca un gigante, prin imensitatea operelor sêlle, și între toate strălucește prin caracterul ei eroic, care respiră uă generoasă superbie. Mințea mi'era dar printr'o îndelungată deprindere atât de mult ocupată cu Români în cât îi contemplam în făcerea singurătății că cum ar fi fost presințî. De se întempla ca pentru desfătarea mea, să merg prin pădurile tăcute sêu dealungul riulețelor duiioase, fără a avea alți martori ai eugetărilor mele de cât zefirul și păsările, mințea mea, cufundată în acele meditațiuni, se asvêrea, ce să zic așa, afară din acest corp către secolele depărtate. Și atâta creșeu prin studiu această dispozițiune în cât mi se aprindea une ori în pept strania și tormentoasa dorință de a vedea vr'una din fantasmile celor antici, și, evocănd'o din abisurile morții, de a sta a raționa cu dânsa. Acest dor neastempărat resufla și din inima ilustrului Petrarca, când se sforța să treacă peste secolele care 'l despărțeau de cei antici, și să trăască oare-cum cu dânsii; pentru asta scrisse epistole către Cicerone, Seneca. Liviu și Varrone, epistole ce se citese în operile sêlle. Și se narează chiar de Pomponiu Leto, care trăind în Roma avea întinsă erudițiune despre anticitate, că avea obiceiul să privească la ori ce rămășiță a primei mării cu un simțimânt atât de mare de dulce admirațiune, în cât une ori fu văzut plângând în fața ruinelor, rămânând nemișcat, și cu mințea cuprinsă de un meditativ extas. Voind eu dăru a acorda o dată simțimintelor mele cea mai dulce satisfacțiune ce le lipsește pără de la șesurile insubrice către Roma cea augustă, obiectul perpetuel al mele preocupățiuni.

Ori cine va fi gustat cu puțin de puțin din delițiile erudițiunei antice, 'mî va

1) Critica nu poate assemăna această operă a lui Verri de cât cu opera lui Dante. Deși prozator, Verri e mare poet. Istorie erudițiune antică, adăscă cunoștința a autorilor, poezie este tot în această operă, și credem că facem un adevărat serviciu publicului român de a publica traducerea d-lui Petru Opran.

fi martor de câte palpitaiuni simte inima, când, scoborând Apeninul, drumul apucă în jos spre Oraşul cel glorios. Ochiu-ţi sunt aţintiţi spre a descoperi creştetele celor şapte Coline; pieptu-ţi aspiră puternic a se avânta între monumentele cele preţioase; pe drum, fie-ce piatră dintr'un edificiu antic dă materie la conjecturi erudite, la imaginaţiuni delicioase. Iudată ce intrai în calca numită Flaminia, în adusei aminte de măreţul ei aspect din antichitate, de la Rimini până la Oraş, şi de numele ce trăieşte încă al celui Consul cădut pentru patrie în bătălia dată în contra lui Anibal la lacul Trasimen. Si pe când mintea mi-era ocupată cu asemenea cugetări, care o îmbăţase, intrai pe poarta cea augustă, şi mi se părea că această maiestoaasă intrare mă menţinea în inimă acea iluziune plăcută care mă făcea să cred că intru în însu-şi oraşul cel imens şi construit în marmoră al lui August. Deliciile cele estreme, cu cât omul le simte mai mult prin inimă, cu atât poate mai puţin să le exprime prin graiu. De aceea, mi place a trece cu tăcerea peste simţimintele care mi-au inundat pieptul în primele zile, văzând sântul Tibru, obeliscurile egiptiace, templurile negre încă de aburi sacrificiurilor, amfiteatrul lui Flaviu care zace la pământ ca un gigante sfâşiat, columnele care ne arată porturile miliţiei, arcurile triumfale, spaţiul Forului, mausoleele, ruinele cele maiestoaase ale circumferenţelor şi ale termelor, şi toate acele rămăşiţe ale splendoarei romane, ce umple inima de o dulce mirare.

Era acea stagiune în care norii vin să răcorească pământul după arşiţa soarelui de vară, şi cerul, senin şi fără nori, părea că străluceşte mai limpede. Reînverzeau plantele şi iarba cea lungezită, şi prin frăgezimea lor, imitau primăvara. Tăcea acuma greurele cel strădinte, şi în locu-î ciripeau voioase păsările, desfătându-se la adierea dulce a vântuleţului şi ne mai ştiind de acele curse prin care la asemenea epocă a anului le atacă plăcerile noastre distrugătoare. Se lăţi prin Oraş o veste minunată, că s'ar fi descoperit atunci¹⁾ mormintele Scipionilor care mult timp s'au fost căutat în deşert. De aceea, lăsând eu la o parte contemplaţiunea celor-l-alte obiecte, mă întorsei iudată spre acesta. Monumentele oamenilor iluştri deşteaptă de ordinar în inimă o dăioasă întristare, cu mult mai plăcută decât mişcările unei sgomotoase veselii, pentru acel care înclină spre o tăcere meditativă. Vălul nopţii inumbrind deja aerul, era favorabil liniştii şi tăcerii ce conveneau propusului meu. O căsuţă fărâncască se înalţă deasupra mormintelor Scipionilor, la care conduce o peşteră suterană ce se asemuieşte cu vizuina fearelor. Pe acel drum îngust de şi lărgit ajunssei la mormintele familiei celei valoroase. Unele erau de curând curăţite de ruine, iar altele rămăneau încă sub dănsese. Vădui, amestecate cu pământ şi cu petre, albini osemintele cele ilustre la lumina făclei ce străngeam în mână ca o călăuză a pasurilor mei. O întorsei apoi încet în toate părţile, privind cum fusese ofensate de sapă acele rămăşiţe care meritau să fie păstrate în alabastru, şi cum devenise ele batjocura plebii şi a curioşilor.

1) 1780.

Dar călătorii cei învățați, care s'au deprins a se întrece în a privi aceste Oraș cu o erudită plăcere, arătară cât de mult prețuiau asemenea rămășițe. Mulți din ei le adunau, și le transportau apoi în patria lor depărtată unde le păzeau, admiratori ai unei familii atât de celebră. Ilustre doamne streine, mișcate de atâta glorie, se scoborau aci, și nu numai că oboseau fragedele lor picioare, înaintând cu greutate prin aceste peșteri, dar cu albele lor mâini adunau acele triste semne ale fragilității omenești. Eu însă cugetam cu durere cum se aflau sub picioarele mele osemintele acolora care umpleau și astăzi universul cu al lor renume, cum poate brațul unuia dintr'ênșii, conducător de victorie, s'eu capul altui-a, se afla aci sfărnat, batjocorit, călcat de toți în picere.

Sunt aceste morminte de venerat pentru modestia lor, formate fiind pe când Romanii aspirau a străluci nu prin magnificență, ci prin virtute. Compuse din piatră ordinară, sculptate în mod comun, pe dânsle stau numirile și faptele eroilor nu propriu zis săpate, ci însemnate prin ușoare liniamente ce după atâtea secolii din întâmplare numai nu s'au stricat.

Narcează acele inscripțiuni în scurte și modeste frase meritele acelei familii de viteji, și sunt numai, în simplitatea lor, tementul limbii antice a Latitudii. Tată, mi ziceam în mine, că se ivește iar monumentul lui Caius Cestiu despre ade cărui întreprinderi atât e de mută renumirea în cât în deșert le-ai căuta prin căruți. Monumentul, în mândria sa, ne-a transmis numele numai, nu și gloria. Ce plăcere găsești, o barbară fortună, să turburi această cenușă glorioasă, după ce fusese păstrată atâtea secolii sub ruine? Pe când mîntea mi-era cufundată în aceste considerațiuni, vîntul de noapte pătrunzînd de o dată prin intrarea peșterii mi stîrnise fața din mîna-mi cu o suflare de dispref. Cu toate că prin aceasta batjocură rămăsei lipsit, par'că aș fi fost de o dată orbit, de plăcerea ce-mi dădeau aceste obiecte, totuși nu mă întristai, fiind-că pe cât am pierdut din vedere, pe atât am câștigat în cugetare, ce devenii în acea singurătate și în acea făcere cu mult mai contemplativă. Deja mi se afunda mîntea în marea întunecoasă: deja mi se scoborau gândirile în împărăția cea fără mîngăere a morții, și după vechia lor deprindere erau setoase de a convorbi cu dușii de pe lume. Când căută că auz un plângeros murmur eșind din adîncime, compus din sunete nearticulate, ce se urtau însă încet în cadență. Părea freamătul vîntului prin văi. Se cutremură tot de o dată pămîntul sub picioare mele, și aerul întunecos zuzuia ca un roi de albine. Erau oasele agitate în morminte, și lovinduse înăuntru de pereți rîsneau ca niște bețe uscate. Mi se păru că se ridicau nițel în sus copertele coșingelor, și că apoi cădeau pe marginile mormintelor, pentru că auzeam în acel fataverie un șgomot corespunzător cu un asemenea efect. Atunci fu învinsă în mine de slăbiciunea omenească a mea generoasă dorință, căci simții trecându-mi prin membre ca fier rece.

Orî cine va judeca cu cumpătare nu-mî va putea imputa aceasta, considerînd cã mî aflam supus la o lîncere ce trece peste puterile obiînuite ale sufletului nostru. Dupî aceasta domî în aer tãcerea şî remase pãmîntul în nemişcare. Strãlucce înãuntru mormintelor o fosforicã splendoare din care începurã a eşi oare-care feţe omeneşti, cu pas înceet. Apãrurã apoi braţele cu care ţineau deasupra lor copertele cosciugelor. Apoi vîlui toate mormintele deşchidîndu-se, pline de umbre ce şedeau în elle şî arãtau numai partea superioarã a persoanei lor. Acolo erau prunci şî tineri, şî acestora apãrea numai capul şî parte din pept; altele erau imaginile unor bãrbaţi, şî aceştia se arãtau pîne la şolduri. Stãteau matroanele în pozã modestã, acoperite cu vîl; unele numai 'l luau niţel de pe faţa lor, ridicãnd marginele cu mîna. Erau unele frunţi tinere, care aveau pîrul atît de des în cãt nu li se vedea nici faţa. Acestia 'l despãrţeau cu mîinele pe mijlocul capului; alţii 'l aruncau dupî umeri; aceştia arãtau încã prin pleşuvia lor şî prin pîrul lor cãrunt cã muriserã în ani bãtrînetelor, Fetetele stîuse în primãvara vieţii, aveau feţe înflorite, deşi întunecate de trista letargie a morţii. Pentru aceasta, la început ţineau toate acele imagini plîpele lor aplecate, ca şî apîsate de somnul cel etern, ş'apoi ridicãndu-le cu greutate, întorceau spre mine privirile lor cu o mişcare greoaie. Rîmãserã ast-fel ca ne deşteptate ênce bine, cãnd vîlui în adîncimeã cea mai depãrtatã a acestei peşteri strãlucind lumina fosforicã şî tot de o datã apropiîndu-se cu un demers maiestos o umbrã care semãna cu imaginile consulare, învelitã în togã albã. Pe faţa ei binevoitoare era o demnitate dulce: se vedea cã era în acea etate ce înclinã spre bãtrãneţe, dar n'a ajuns'o încã; singura ei vedere însufla respectul, deştepta admiraţiunea. La apariţiunea acestuia, toate cele-l-alte eşirã din morminte, şî-l încunjurã cu semne învederate de a-l onora. Şi mai murmurã prin sunete ce pãreau a gemete, şî pe care eu nu le pot exprima. Se aşezarã apoi în giuru-i, în poze de ascultare: acea umbrã stete în mijloc, cu autoritate, şî eu plin de supunere rîmãsei rezemat de pãretele unui mormînt. Uimirea, respectul nu numai cã-mî înfrãnuu cuvintele pe buze, ei cu mare nelinişte 'mî popreau chiar însã-şî respiraţia.

(Va urma)

Tradus de *Petru Opran.*

REVISTA THEATRALA

De mult nu am făcut revistă teatrală, fiind că teatrul n'a dat de cât piese séu vechi, séu rele. Dar avem a felicita ađi pe D. Ureche, și o facem cu plăcere. Dar întâiu avem a anunța publicului noutatea că D. Milo nu mai este director de scenă; D-sea și-a dat demisiunea. A fost înlocuit vremelnicește prin D. P. Veleșcu. Nu știm cauzele demisiunei D-lui Milo. Ne mulțumim deci a înregistra faptul. Eri seară, Marți, serata era consacrată D-lui Ureche. S'a jucat „Oda la Elisa“, despre care nu avem nevoie să vorbim, piesa fiind de toți cunoscută, dar care a fost foarte rău interpretată de D-ra A. Popescu. D-sa a recitat rolul séu fără simțire, ca o lecțiune spusă de un școlar pe de rost, și încă rău spusă. D. Manolescu a făcut rolul hărbatului; d. Frosa Sarandi al slujnicii. D-sa a obținut un succes facil, într'un rol plin de vulgaritate.

După „Oda la Elisa“ s'a jucat pentru prima oară „Fata bancherului“ localisată de D. Ureche. Dăm publicului o nouă probă de nepărtinirea noastră ca critic, căci toți amicii noștri știu că de mai mulți ani relațiunile ce am avut împreună, D. Ureche și eu nu au fost tocmai amicale; dar literatura nu are patimă; e nedemn criticul care nu ia de lege spusa lui Tacit: *sine ira et studio*, fără mânie nici părtinire. Adevărul, tot adevărul, nimic decât adevărul, eată care este legea criticului. El trebuie să aplaude frumosul ori unde 'l găsește.

Defectul ce-l găsim în general în localizațiunii este că de și scenele se petrec în București, moravurile sunt cele de la Paris.

Dac'am judeca astfel „Fata bancherului“ am găsi că în adevăr nu există în București asemenea caractere atât de înalte, dar tocmai în acest defect este frumusețea. Lăsând la o parte că un om ca ducele Job este o excepțiune chiar în Franca, mulțumim din inimă d-lui Ureche pentru această localizațiune, căci a făcut mai mult de cât o piesă românească, a făcut o bună acțiune, făcând să fie auzite pe scena română accente nobile pe care poate majoritatea spectatorilor nu le aude în sénul familii.

D. Ureche nu s'a ținut tocmai de textul duceului Job, de Laya, (care în parentesă este frances, nu spaniol cum unii au fost conduși a crede din cauza numelui de Estévan.) A suprimat între altele scena în care doarme ducele Job, și acel mic monolog care te face să plângi fără voce. Nu-l vom face o crimă pentru aceasta. Scena somnului e foarte grea de jucat, și piesa cum ne-a dat'o d. Ureche se ține foarte bine. Deci va avea un succes meritat, și va rămâne în repertoriu ca o bună piesă. A fost interpretată de D-na A. Romanescu, de D. Manolescu, de D. Christescu și de D. Panu. D-na Romanescu a fost la înălțimea sea, ne-a satisfăcut. I vom face o mică observațiune. La un moment dat, dă din cot, cum fac adesea fetele care nu sunt de lumea marea, și care cred că a se schimonosi este a dobândi grație. D-na Romanescu ne-a probat prin această că observă, dar

eredem acest gest de un realism inutil. Aș dori în D-ta, domnule Panu, să nu cauți a-ți face chipul cutărui său cutărui om cunoscut. Aceste portrete sunt la locul lor în comedia aristofanească, nu în ducele Job. Îmi pare rău să-ți spun că ai măcelărit scena din urmă. Tot așa a măcelărit D. Christescu *speaciul* ce-l dă fetei ambițioase. În fine d. Manolescu înlețit era rău îmbrăcat, și apoi, aceasta a avut poate o tulburare asupra jocului d-scaie, căci l'am găsit mai slab în astă seară în generalitatea jocului. Nu că a făcut greșeli, dar e ceva mai trist: n'a avut merite, și accentul nu părea eșit din inimă cum trebuie într'un asemenea rol. Prea rece, prea rece.

B. Florescu.

Dorința

Un sóre ne 'ncălzeșce,
 Un aer respirăm,
 Uă lege ne uneșce.
 Uă limbă cuvintăm;
 Ești tinără, sunt tinăr,
 Cu visuri ne hrănim;
 Un dor avem în suflet,
 Dér noi ne prigonim!

Destul! Viața sbóră,
 Și flórea se păleşce,
 Gândește-te mai bine
 La cel ce te iubeșce.
 Mândria la o parte!
 Și mai presus Amorul.
 Sacrifică presentul,
 Și scapă viitorul!

Ion N. Polychroniade

POVEȚE

Către scriitorii tineri

* Mai bine să fii un bun negustor decât un scriitor prost.

* Nu te pune a scri fără a ști bine ce vrei să scrii. Orî ce lucrare a unui bun scriitor, fie un discurs, fie un personagiu dramatic, fie o poezie, se poate resuma într'o mică frază abstractă.

* Nu uita că în literatură culoarea nu e nimic fără desemn. Înainte de a scri, fă-ți planul tău; cerceteasă ideile ce vrei să espui, vezi care sunt părțile de desvoltat în raport cu lungimea operei întregi; nu pune un cap mare pe un corp mic.

* Nu căta a avea dreptate când arăți o scriere unui amic, dar alege amici care să știe mai mult decât tine.

* Ideea fie-cărei fraze să-ți fie lămurită în cap. Așa vei ajunge la precisiune; așa vei putea pune termenul precis și nu un altul. Precisiunea este, după Voltaire un semn care denotă un bun scriitor.

* Căta să-ți formezi, de nu ai primit-o de la măta, o inimă delicată. Nu și-o poți forma de cât citind pe unii autori francezi, M-me de Lafayette, George Sand, M-me Emile de Girardin și unele proverbe d'ale lui Musset. Numai Francezii pot fi educatorii inimii.

* Unii rid de ved pe cine-va plângend la o dramă; eu plâng pe acela care nu simte indestul pentru a uita a-și stăpêni lacrimile. Pentru acea, un bun critic vede de două ori o piesă. La prima reprezentare, simte piesa; la a doua judecă pe autor și pe actori.

* Orî ce poet nu observă gramatica, departe de a fi un mare poet, probeasă că nu posedă încă în destul fabricarea versului.

* Cum ar avea căldură cine n'are inimă?

(Va urma)

B. Florescu.

A N U N C I U

La adresa d-lui Robescu: s'a trimis d-lui Stroescu, strada Silivestru No. 14 antîiu No. 9; nu l'a primit; apoi numerile 9 și 10; nu le-a primit.